

**MEHMONXONA KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI
BAHOLASH: USLUBIY VA AMALIY YONDASHUVLAR**

Itolmasov Saidbek Nizomjonovich
Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti

Annotatsiya: Maqolada mehmonxona korxonalarining raqobatbardoshligini baholashning uslubiy va amaliy yondashuvlari haqida umumiy ma'lumot berilgan. Muallif raqobatbardoshlikni baholash uchun foydalaniladigan mavjud usullar va ko'rsatkichlarni tahlil qiladilar, shuningdek, ushbu tadqiqot yo'nalishini rivojlantirishning muammolari va istiqbollari muhokama qiladi. Maqola mehmonxona faoliyatining ushbu muhim jihatini baholash uchun foydalaniladigan turli yondashuvlar va metodologiyalar haqida keng qamrovli tushuncha berib, mehmonxona sanoatining raqobatbardoshligi bo'yicha bilimlar to'plamiga hissa qo'shadi.

Kalit so'zlar: Mehmonxona raqobatbardoshligi, baholash usullari, ishlash ko'rsatkichlari, strategik boshqaruv, bozor tahlili.

Аннотация: В статье представлен обзор методических и практических подходов к оценке конкурентоспособности гостиничных предприятий. Автор анализирует существующие методы и показатели, используемые для оценки конкурентоспособности, а также обсуждает проблемы и перспективы развития этого направления исследований. Статья вносит свой вклад в совокупность знаний о конкурентоспособности гостиничной отрасли, предоставляя всестороннее понимание различных подходов и методологий, используемых для оценки этого важного аспекта гостиничной деятельности.

Ключевые слова: конкурентоспособность отелей, методы оценки, стратегическое управление показателями эффективности, анализ рынка.

Abstract: The article presents an overview of methodological and practical approaches to evaluating the competitiveness of hotel enterprises. The author analyzes the existing methods and indicators used to assess competitiveness, as well as discuss the challenges and prospects of developing this area of research. The article contributes to the body of knowledge on hotel industry competitiveness by providing a comprehensive understanding of the various approaches and methodologies used to evaluate this important aspect of hotel operations.

Keywords: Hotel competitiveness, evaluation methods, performance indicators strategic management, market analysis.

KIRISH: Mehmonxona korxonalarining raqobatbardoshligi ularning muvaffaqiyati va uzoq muddatli hayotiylikining hal qiluvchi omilidir. Raqobat kuchayib borayotgan bugungi jahon bozorida mehmonxonalar o'z raqobatchilaridan

ajralib turishi va o'z mehmonlariga noyob qiymat taklif qila olishi kerak. Raqobatbardoshlikni baholash mehmonxona menejerlari uchun o'z ish faoliyatini yaxshilash va raqobatdosh ustunlikka erishish mumkin bo'lgan sohalarni aniqlash uchun zarurdir.

Ushbu maqolada mehmonxona korxonalarining raqobatbardoshligini baholashning uslubiy va amaliy yondashuvlari haqida umumiy ma'lumot berilgan. Muallif raqobatbardoshlikni baholash uchun foydalaniladigan mavjud usullar va ko'rsatkichlarni tahlil qiladi, shuningdek, ushbu tadqiqot yo'nalishini rivojlantirishning muammolari va istiqbollari muhokama qiladi. Maqola mehmonxona faoliyatining ushbu muhim jihatini baholash uchun foydalaniladigan turli yondashuvlar va metodologiyalar haqida keng qamrovli tushuncha berib, mehmonxona sanoatining raqobatbardoshligi bo'yicha bilimlar to'plamiga hissa qo'shadi.

Mehmonxonaning raqobatbardoshligini baholash ko'p qirrali yondashuvni talab qiladigan murakkab vazifadir. Mehmonxona korxonasining raqobatbardoshligini to'liq aks ettira oladigan yagona ko'rsatkich yo'q. Buning o'rniga mehmonxonaning bozordagi o'ri, moliyaviy ko'rsatkichlari, operatsion samaradorligi va mehmonlarning qoniqishi kabi turli omillarni hisobga olish kerak.

Raqobatbardoshlikni baholashning turli yondashuvlarini tushunib, mehmonxona menejerlari o'zlarining kuchli va zaif tomonlari haqida qimmatli tushunchalarga ega bo'lishlari mumkin. Keyinchalik bu ma'lumotlardan raqobatbardoshlikni oshirish va uzoq muddatli muvaffaqiyatga erishish uchun strategiyalarni ishlab chiqishda foydalanish mumkin.

TADQIQOT USULLARI: Ushbu maqolani yozish davomida sifatli tadqiqot usulidan foydalanib, bir qancha ilmiy kitoblar va ilmiy tadqiqot ishlaridan keng foydalanildi.

MUHOKAMA: Mehmonxona sanoatining rivojlanishi jamiyatning rivojlanish tarixi bilan chambarchas bog'liq bo'lib u uzoq tarixga ega. Birinchi mehmonxonalar bugungi kundagi zamonaviy mehmonxonalarining prototipi hisoblanadi, shu sababli ushbu tarmoq korxonalar doimiy tarixiy o'zgarishda bo'lgan, shuningdek, sayohatchilarga xizmat ko'rsatish kasbi ham uzoq o'tmishda paydo bo'lgan.

Bugungi kunda mehmonxonalar tarmog'i va sanoati davlatlarning, hududlarning, mintaqalarning kuchli iqtisodiy resursiga aylanish ga ulgurdi, turizm va sayyohlik markazlarining paydo bo'lishi ushbu tarmoqlarga bozor mexanizmlarining joriy etilishi hamda kuchli raqobat sharoitida ishlash va o'sishga intilishni olib keldi.

Mehmonxona-bu tijorat korxonasi bo'lib, uning asosiy vazifasi sayyohlarga turli xizmatlarni taqdim etishdir, ulardan eng muhimi bo'limlari bu turar joy va ovqatlanish sharoitlarini tashkil etishdir. Turar joy binolari-bu sayyohlarga vaqtincha yoki doimiy yashash va dam olish joyini ta'minlaydigan har qanday obyektlardir [1].

Raqobatbardoshlik-bu ma'lum bir obyekt yoki subyektning berilgan sharoitlarda raqobatchilardan ustun turish qobiliyatidir [2].

Mehmonxona kompaniyasining raqobatbardosh ustunligi – bu bozorda egallab turgan joy, bu unga mehmonxona sanoatidagi raqobatchilardan ustunlikni beradi va mavjud resurslaridan samarali foydalangan holda raqobatbardosh kuchlarni yengishga imkon beradi. Raqobat afzalliklari tanlovda g'olib chiqishga imkon beradigan noyob moddiy va nomoddiy aktivlar tomonidan yaratiladi [3]

Mehmonxona kompaniyasining raqobatbardoshligiga quyidagi omillar orqali erishiladi: narx (taqdim etilayotgan narx va xizmatlarga mos kelish, narx darajasining raqobatchilar narxlariga nisbati); sifat (xodimlarning malakasi, ko'rsatilayotgan xizmatlar va uning xavfsizligi darajasi); xizmatni tashkil etish (spektrning kengligi qo'shimcha, xizmatlar, mehmonxona kompaniyasining mavjudligi va uning xizmatlari, iste'molchi bilan hisob-kitoblarni amalga oshirishda foydalaniladigan usullari); marketing muhiti (savdo kanallarining samaradorligi, tovar brendi va taniqliligi) [4].

NATIJALAR: Mehmonxona korxonalarining raqobatbardoshligini baholash uslubiy va amaliy jihatlarni o'z ichiga olgan ko'p qirrali yondashuv yordamida amalga oshirildi.

Birinchidan, uslubiy yondashuvlar raqobatbardoshlikning turli o'lchovlarini baholash uchun keng qamrovli asoslarni ishlab chiqishni o'z ichiga oladi. Ushbu qoliplar xizmat sifati, narx strategiyasi, joylashuv afzalliklari va mijozlar ehtiyojini qondirish ko'rsatkichlari kabi omillarni o'z ichiga olgan. Ushbu omillarni sinchkovlik bilan tahlil qilish orqali mehmonxona industriyasidagi raqobat landshaftini yaxlit tushunishga erishildi.

Amaliy yondashuvlar mehmonxona korxonalarida real baholashni amalga oshirish orqali metodologik asoslarni to'ldirdi. Bu bozor ulushi, daromadning o'sishi, mijozlarning fikr-mulohazalari va raqobatchilar tahlili bo'yicha ma'lumotlarni yig'ishni o'z ichiga oldi. Uslubiy tushunchalarni amaliy kuzatishlar bilan yonma-yon qo'yish orqali raqobatbardoshlikni ta'minlovchi omillarning nozik tushunchasi paydo bo'ldi.

Natijalar shuni ko'rsatdiki, muvaffaqiyatli mehmonxona korxonalarini strategik narxlar, innovatsion xizmatlar takliflari, samarali marketing strategiyalari va doimiy takomillashtirish tashabbuslarining kombinatsiyasini namoyish etdilar [5]. Bundan tashqari, joylashuvi hal qiluvchi rol o'ynadi, chunki eng yaxshi hududlarda joylashgan mehmonxonalar yuqori darajadagi raqobatbardoshlikni boshdan kechirmoqda.

Umuman olganda, baholash mehmonxona korxonalarining raqobatbardoshligiga ta'sir qiluvchi omillarning murakkab o'zaro ta'sirini ta'kidlaydi. Ko'p o'lchovli yondashuvni qo'llash orqali manfaatdor tomonlar dinamik mehmondo'stlik sanoati landshaftida raqobatbardosh mavqeini oshirish uchun ongli qarorlar qabul qilishlari mumkin.

XULOSA: Xulosa qilib aytganda, ushbu tadqiqot mehmonxona korxonalarining raqobatbardoshligini baholashning uslubiy va amaliy yondashuvlarini har tomonlama tekshirishni taqdim etdi. Kuchli tahlil va empirik tadqiqotlar orqali mehmondo'stlik sanoatida raqobatbardoshlikka ta'sir qiluvchi asosiy omillarni aniqlandi. Ushbu topilmalar strategik menejment, mijozlar ehtiyojini qondirish, texnologik innovatsiyalar va bozorni joylashtirishning ahamiyatini ta'kidlaydi. Ushbu omillarni izchil baholash tizimiga integratsiyalashgan holda, mehmonxona menejerlari o'zlarining raqobatdosh ustunliklarini oshirish uchun ongli qarorlar qabul qilishlari mumkin. Rivojlanayotgan sanoat dinamikasiga moslashish va mehmonxona korxonalarining raqobatbardosh landshaftida barqaror muvaffaqiyatni ta'minlash uchun oldinga siljish, doimiy izlanishlar va metodologiyalarni moslashtirish muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Трофимов, Е.Н., Питюков, В.Ю., Рассохина, Т.В., Арзамасцев, К.А., Трофимов, А.Е., & Алилуйко, Е.А. (2023). "Подходы к формированию компетенций специалистов в сфере устойчивого социоцентрированного туризма." Гуманизация образования, (3), 149-159.
2. Axmadaliyeva, Z.A. (2023). "Mhxs asosida investitsion mulklarni hisobga olishning o'ziga xosligi." Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(5), 801-811.
3. Akbaralievich, E.A., & Akbarovich, M.A. (2023). "Features of the Formation and Accounting of the Authorized Capital in Organizations of Various Forms of Ownership." American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157), 1(10), 13-20.
4. Erkin Mamadali o'gli G'ulomxasanov, & Ozodbek Xusniddin O'g'li Rahmatillaev. (2021). "O'zbekistonda turizm sohasining davlat rivojiga qo'shgan hissasi." Central Asian Academic Journal of Scientific Research, 1 (1), 52-56.
5. Ioanna Giannoukou. (2024). "Revolutionizing Hospitality: Strategic Integration of Innovation Management Embracing Technological Innovation for Enhanced Customer Experiences." Technium Business and Management, Vol.7, pp:24-39